Aprobat la Consiliu Științific INCE, ASEM
18 decembrie 2025, proces verbal nr. 6

ACADEMIA DE STUDII ECONOMICE DIN MOLDOVA

INSTITUTUL NAȚIONAL DE CERCETARI ECONOMICE

RAPORT ANUAL
privind activitatea Comisiei de Etică din cadrul INCE, ASEM
pentru anul 2025

Președinta Comisiei de Etică INCE, ASEM

dr. Viorica POPA

Chișinău, 2025

1. Considerații generale și obiectivele activității

În anul 2025, **Comisia de Etică din cadrul Institutului Național de Cercetări Economice (INCE), Academia de Studii Economice din Moldova (ASEM)**, și-a exercitat atribuțiile de analiză și avizare a instrumentelor utilizate în cercetările empirice desfășurate în cadrul proiectelor și subprogramelor științifice. Activitatea a urmărit promovarea conduitei responsabile în cercetare, examinarea adecvării metodologice a chestionarelor și interviurilor, precum și protejarea intereselor și drepturilor participanților la studii.

În documentele examinate, Comisia a verificat materialele prezentate pentru avizare și a formulat decizii de aprobare, în unele cazuri însoțite de recomandări de completare și redactare. Evaluarea a avut în vedere, cu precădere, transparența informațiilor oferite respondenților, claritatea întrebărilor, menționarea instituției și a finanțatorului, confidențialitatea și evitarea formulărilor susceptibile de a influența răspunsurile.

2. Componența Comisiei de Etică

Pentru anul 2025, Comisia a fost constituită din șapte membri, după cum urmează:

- Viorica Popa, dr., cercetător științific coordonator – președinta Comisiei;
- Tudor Bajura, dr. hab., profesor universitar;
- Angela Timuș, dr., conferențiar cercetător;
- Alexandra Novac, dr., conferențiar cercetător;
- Inga Chistruga, dr., conferențiar cercetător;
- Victoria Fala, cercetător științific;
- Elena Bordian, director BRTȘ.

În cele 10 procese-verbale din 2025 puse la dispoziție este consemnată participarea a 7 din 7 membri și adoptarea unanimă a deciziilor asupra subiectelor înscrise în hotărâri. Acest fapt indică participarea integrală a membrilor la ședințele astfel documentate; nu permite însă extinderea constatării la ședințe pentru care nu au fost prezentate procese-verbale.

3. Sinteza cantitativă a activității de avizare

Analiza setului de documente pus la dispoziție a permis identificarea a 10 avize emise în anul 2025, fiecare având drept obiect un instrument distinct de colectare a datelor.

Indicator	Rezultatul identificat
Avize	10
Instrumente examinate (chestionare/ghiduri de interviu)	10
Procese-verbale	10
Avize cu recomandări explicite de completare	6
Avize fără completări explicite în dispozitiv	4

4. Principalele cercetări și instrumente evaluate:

1. Percepțiile consumatorilor asupra sistemului de garantare-returnare a ambalajului reciclabil. Solicitant: Rodica Perciun; data avizului: 15 ianuarie 2025. Aprobare fără completări explicite.

2. Incluziunea financiară a persoanelor de 60+ ani. Solicitant: Cristina Ungur; data avizului: 3 februarie 2025. Aprobare fără completări explicite.

3. Percepția populației asupra rezilienței economice în Republica Moldova. Solicitant: Viorica Popa; data avizului: 3 februarie 2025. Aprobare fără completări explicite.

4. Percepția consumatorilor despre reziliența sectorului energetic. Solicitant: Viorica Popa; data avizului: 3 februarie 2025. Aprobare fără completări explicite.

5. Modelele de muncă din Republica Moldova. Solicitant: Corina Gribincea; data avizului: 3 februarie 2025. Aprobare cu recomandări: identificarea organizației, indicarea finanțării și revizie ortografică.

6. Implementarea Sistemului de Garantare-Returnare a ambalajului în Republica Moldova. Solicitant: Rodica Perciun; data avizului: 3 februarie 2025. Aprobare cu recomandări privind modul de răspuns, structura și lizibilitatea instrumentului.

7. Accesul întreprinderilor la finanțare pentru proiecte sustenabile. Solicitant: Rodica Perciun; data avizului: 3 februarie 2025. Aprobare cu recomandări privind transparența, confidențialitatea și eliminarea ipotezelor de cercetare din chestionar.

8. Interviu pentru autoritățile publice. Solicitant: Corina Gribincea; data avizului: 20 octombrie 2025. Aprobare cu completări privind titlul, instituția, finanțatorul, redactarea și confidențialitatea.

9. Interviu pentru mediul academic. Solicitant: Corina Gribincea; data avizului: 20 octombrie 2025. Aprobare cu completări privind prezentarea cercetării, redactarea și protejarea anonimatului.

10. Interviu pentru mediul privat. Solicitant: Corina Gribincea; data avizului: 20 octombrie 2025. Aprobare cu completări privind prezentarea cercetării, redactarea și protejarea anonimatului.

Instrumentele examinate au acoperit domenii variate: economia circulară și gestionarea ambalajelor, incluziunea financiară a persoanelor vârstnice, reziliența economică și energetică, transformările pieței muncii, finanțarea proiectelor sustenabile și valorificarea capitalului uman prin incluziune socială. Această diversitate evidențiază rolul transversal al evaluării etice în cercetarea economică și socială realizată în cadrul institutului.

5. Contribuția Comisiei la îmbunătățirea calității cercetărilor

O dimensiune relevantă a activității Comisiei în anul de raportare o reprezintă formularea unor recomandări concrete de îmbunătățire a instrumentelor. În șase dintre cele zece avize au fost consemnate explicit completări sau corecturi. Recomandările au vizat mai multe direcții complementare.

- **Transparența instituțională și a finanțării.** S-a solicitat indicarea clară a organizației care realizează studiul și a finanțatorilor, astfel încât respondenții să poată înțelege proveniența și scopul demersului de cercetare.

- **Protecția confidențialității și anonimatului.** Au fost semnalate absența mențiunilor privind confidențialitatea, precum și neconcordanțe între promisiunea de anonimat și solicitarea numelui respondentului în interviurile adresate unor instituții.
- **Claritatea și accesibilitatea chestionarelor.** Comisia a recomandat explicit precizarea modului de răspuns, delimitarea secțiunilor, alinierea opțiunilor și creșterea lizibilității formularelor.
- **Neutralitatea instrumentelor.** S-a recomandat eliminarea secțiunii dedicate ipotezelor cercetării din materialul adresat respondenților, pentru reducerea riscului de influențare a răspunsurilor.
- **Rigoarea redactării.** În mai multe avize s-a solicitat corectarea ortografică a textelor și completarea titlurilor instrumentelor, în vederea uniformizării și profesionalizării comunicării cu respondenții.

Prin aceste intervenții, Comisia a îndeplinit nu doar o funcție de validare formală, ci și una de prevenire a vulnerabilităților etice și metodologice. Documentele atestă emiterea recomandărilor, însă nu includ dovezi sistematice privind verificarea ulterioară a modului în care acestea au fost implementate.

6. Organizarea ședințelor și documentarea deciziilor

Procesul-verbal din 15 ianuarie 2025 consemnează examinarea instrumentului privind percepțiile consumatorilor față de sistemul de garantare-returnare și avizarea sa prin vot unanim. Două procese-verbale distincte datate 3 februarie 2025 privesc, respectiv, incluziunea financiară a persoanelor de 60+ ani și modelele de muncă din Republica Moldova; ambele documente consemnează vot unanim. Celelalte avize din 3 februarie și cele din 20 octombrie atestă decizii de avizare, la fel consemnează vot unanim.

7. Concluzii și recomandări

Activitatea desfășurată de Comisia de Etică în anul 2025, reflectată în materialele disponibile, se concretizează în examinarea și avizarea a zece instrumente de cercetare, cuprinzând atât studii de percepție și chestionare adresate populației și întreprinderilor, cât și interviuri destinate autorităților publice, mediului academic și sectorului privat. Comisia a acordat atenție deosebită transparenței demersurilor de cercetare, confidențialității informațiilor, clarității metodologiilor și adecvării formulării întrebărilor.

Rezultatele susțin aprecierea că evaluarea etică a constituit o componentă utilă a procesului instituțional de asigurare a calității cercetării. Avizele cu recomandări au oferit cercetătorilor repere concrete pentru îmbunătățirea instrumentelor înainte de utilizarea acestora în teren. Totuși, documentele analizate nu permit estimarea numărului de respondenți chestionați, a ratelor de răspuns sau a rezultatelor efective ale cercetărilor.

În ansamblu, activitatea documentată pentru anul 2025 relevă implicarea Comisiei în promovarea standardelor de etică și integritate științifică în cadrul INCE, ASEM, precum și în sprijinirea unor cercetări empirice responsabile și metodologic fundamentate.